

Die Konkurrenz von *že*-Sätzen und Infinitiv nach tschechischen Kommunikationsverben

7. September 2017

Gliederung

- I. Wie ich zu dem Thema gekommen bin
- II. Was in Syntaxbeschreibungen des Tschechischen zu finden ist
- III. Analyse
- IV. Schlussfolgerungen

Wie ich zu dem Thema gekommen bin

- Projekt A5 unseres SFB: „Variablenbelegung und Bedeutungsanreicherung bei infiniten Konstruktionen und anderen Einbettungsstrukturen“ (Leiterin Irene Rapp)
- u.a. Arbeiten zur Alternation zwischen *dass*-Sätzen und zu-Infinitiven in Objektfunktion
 - Rapp, I. (2015): Zur Distribution von infiniten Komplementsätzen im Deutschen: Fragen, Fakten und Faktoren. In: Engelberg, S. et al. (Hg.): *Argumentstruktur zwischen Valenz und Konstruktion*. Tübingen, 177-200.
 - Rapp, I., Laptieva, E., Koplenig, A., Engelberg, S. (i. Dr.): Lexikalisch-semantische Passung und argumentstrukturelle Trägheit – eine korpusbasierte Analyse zur Alternation zwischen *dass*-Sätzen und *zu*-Infinitiven in Objektfunktion. Erscheint in: *Deutsche Sprache*.

Grafik aus Rapp et al. (i. Dr.)

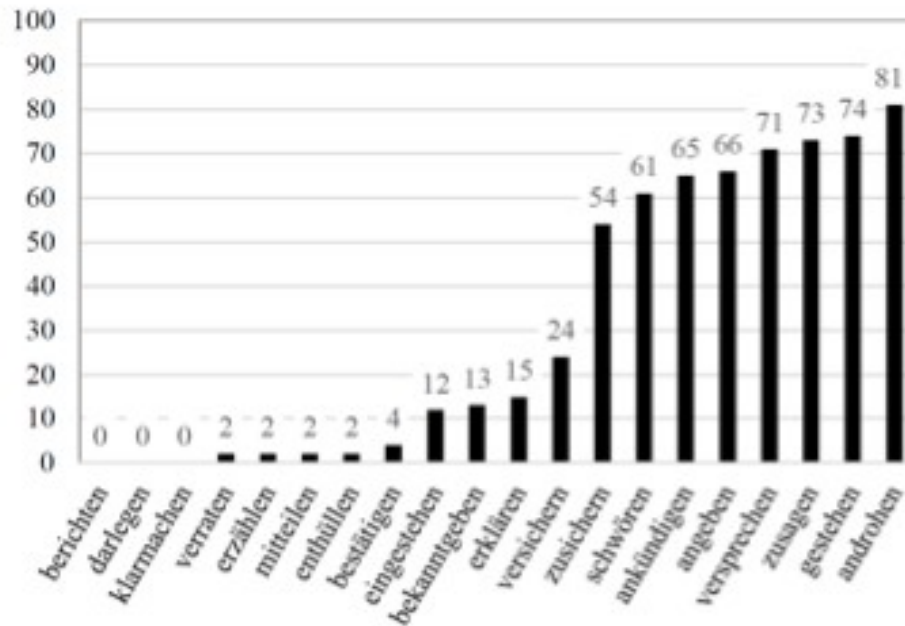

Abbildung 1: Verteilung der *zu-/dass*-Komplemente in 100 zufällig gewählten Sätzen (Stichprobe C).

Vorgehensweise von Rapp et al. (i. Dr.)

- Untersuchung von 20 zwanzig zufällig ausgewählten Kommunikationsverben mit struktureller Subjektkontrolle
- Ermittlung semantischer Eigenschaften dieser Verben in Bezug auf drei Kriterien
 - Kontrollkriterium
 - Temporalitätskriterium
 - Modalitätskriterium
- Korrelation der semantischen Eigenschaften mit dem Verhältnis zwischen *dass*-Sätzen und *zu*-Infinitiven in der Komplementfunktion

Die drei Kriterien

- Kontrollkriterium
 - „Semantische Kontrolle besteht, wenn der Referent eines Matrixsatzglieds als verantwortlich für den im Komplementsatz geschilderten Sachverhalt angesehen wird.“
 - *gestehen, beschuldigen, versprechen vs. sagen, berichten.*
- Temporalitätskriterium
 - Anteriorität (dt. Infinitiv Perfekt) vs. Simultaneität vs. Prospektivität
 - *gestehen vs. versprechen vs. behaupten*
- Modalitätskriterium
 - faktiv vs. nichtfaktiv bzw. Indikativ vs. Konjunktiv
 - *bereuen, glauben vs. sagen, erzählen*
- „Wir gehen also davon aus, dass die Wahl zwischen einem *dass-* oder *zu-* Komplement von drei Faktoren beeinflusst wird: von der Stärke der Tendenz eines Verbs zu semantischer Kontrolle (Kontrollkriterium) und zu temporaler bzw. modaler Eindeutigkeit (Temporalitäts- und Modalitätskriterium).“

Korrelation zwischen semantischer Kontrolle und dem Anteil der Infinitive

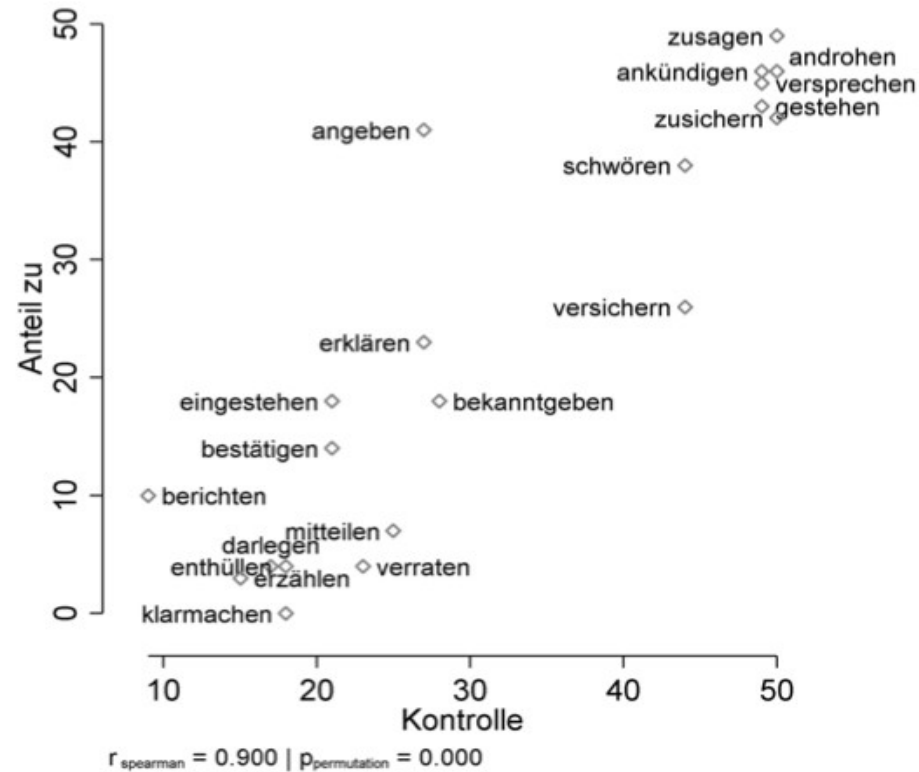

Abbildung 2: Korrelation zwischen semantischer Kontrolle und dem Anteil an zu-Infinitiven.

Korrelation zwischen Temporalität und dem Anteil an *zu*-Infinitiven

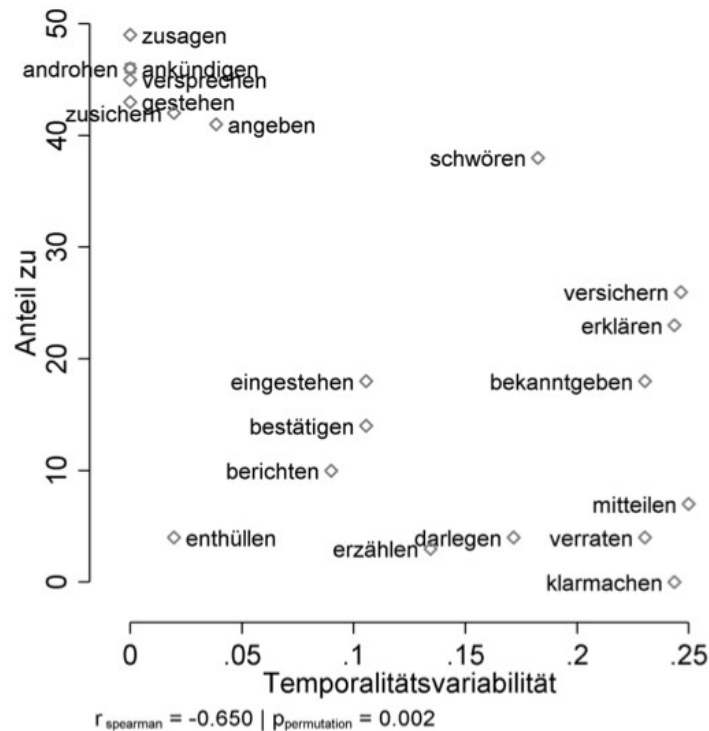

Abbildung 3: Korrelation zwischen Temporalitätsvariabilität und dem Anteil an *zu*-Infinitiven.

Korrelation zwischen modaler Variabilität und dem Anteil an *zu*-Infinitiven

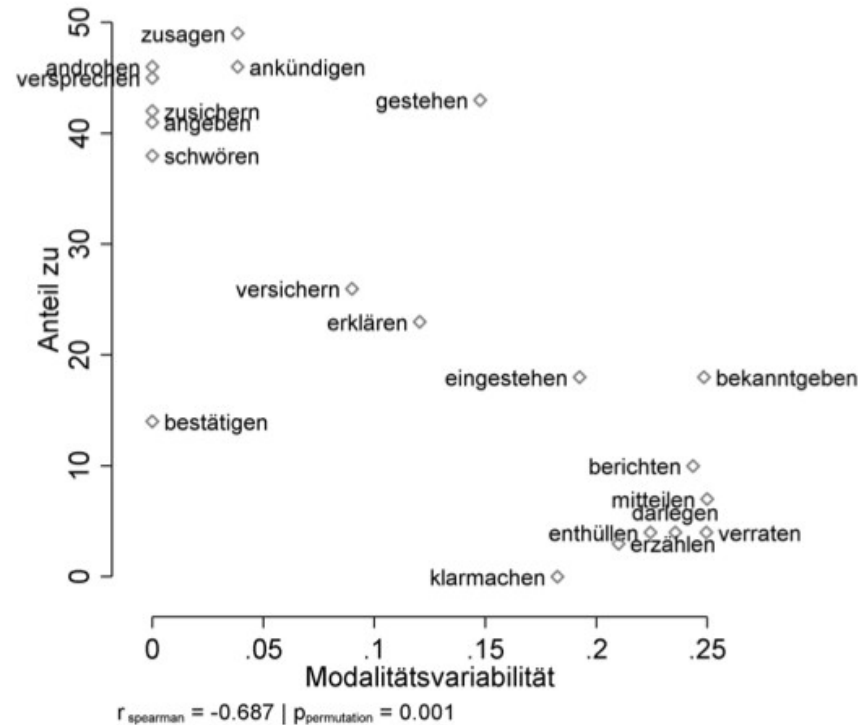

Abbildung 4: Korrelation zwischen modaler Variabilität und dem Anteil an *zu*-Infinitiven.

Warum lohnt sich eine Untersuchung des Tschechischen?

- Schwächung des Infinitivs
- „In syntaktischer Hinsicht sticht im Čechischen die *Dominanz finit-verbaler Konstruktionen* ins Auge, die ebenfalls mit seinem stärker flektierenden Charakter in Zusammenhang zu bringen ist: so erscheint im Čechischen sehr oft ein Nebensatz, wo das Polnische und Russische einer nichtfiniten Lösung (Infinitiv-, Partizipial- „Gerundial“-Konstruktionen oder Nominalisierungen) den Vorzug geben [...] (Weiss 1983:227)
- „A konečně rozlišování slovních druhů souvisí s řešením problému druhého slovesa. Přesné rozlišení slovních druhů vyžaduje, aby byly pokud možno potřeny útvary hraniční. Protože infinitivy, participia a vůbec tzv. jmenné tvary slovesné jsou takovými útvary hraničními, jsou v jazycích flexivních málo vyvinuty. Proto jsou pro jazyk flexivní charakteristické věty vedlejší.“ (Skalička 1942)

Fragestellung

- Lässt sich die die Verteilung von Infinitiv und že-Nebensätzen nach Kommunikationsverben auch im Tschechischen anhand der drei Kriterien beschreiben?
- Zu erwarten ist allerdings eine deutliche Verschiebung der Grenzen zwischen den Verwendungen.

Was sagt die tschechische Literatur zu der Konstruktion?

- Šmilauer, V. (³1966): *Novočeská skladba*. Praha.
- Bauer, J. / Grepl, M. (1970): *Skladba spisovné češtiny*. Praha.
- Grepl, M. / Karlík, P. (1998): *Skladba češtiny*. Olomouc.
- Panevová, J. et al. (2014): *Mluvnice současné češtiny 2. Syntax češtiny na základě anotovaného korpusu*. Praha.

- bislang nicht berücksichtigt:
Svoboda, K. (1962): *Infinitiv v současné spisovné češtině*. Praha.

Novočeská skladba (Šmilauer)

- eigenes Kapitel zum Infinitiv als Objekt (S. 237–241)
- Hinweis darauf, dass der Infinitiv komplexe Prädikate bildet (Modalverben, Phasenverben)
- grundsätzliche Unterscheidung von Subjekt- und Objektsinfinitiv
 - *Snažil se odejít. – Zakázal odcházet.*
- Einteilung in verschiedene Klassen, die alle durch das Stichwort „vůle“ zusammengehalten werden
- Kommunikationsverben nur in Klasse d:
- d) Osvědčiti vůli: *zavázati se, přísahati, slíbiti, nabízetí (se); odmítnouti*:
Habsburkové znásilňovali ústavu, kterou *přísahali zachovávatí*. Mas. —
Vévoda se *nabízel* Dánsku *postoupiti* některá města. Pek. — Dcery hrdě
odmítly zúčastnit se jí. Olb.

Skladba spisovné češtiny (Bauer / Grepl)

- Klassifikation in fünf Klassen (Verben des Wollens, der Gewohnheit, der Ablehnung, des Versprechens und des Fühlens und Vermutens)
- relevant ist die vierte Klasse:
 - po slovesech, která vyjadřují slib, přísahu, závazek, rozhodnutí k nějaké činnosti nebo hrozbu. V současné češtině jsou to už **většinou konstrukce knižní**; jako živý protějšek jim silně konkurují vedlejší věty s že. Srovnej např.:
Slibují zůstat do konce || *Slibuji, že zůstanou do konce*;
Zařekla se s ním nemluvit; *Zavázal se pracovat i v neděli*; *Umínil si mu pomoci*; *Slíbila se o něj postarati*; *Hrozil je z hradu svého vyštvaťi*; *Předevzal si naučit se anglicky*;
Umínil si jej získati na svou stranu; *Odholal se s ním promluvit*; *Usnesli se odročit jednání na příští týden aj.*

Skladba češtiny (Grepl / Karlík)

- Předmětovým infinitivům konkuruje nejčastěji předmětná věta se spojkou že. Aktivní infinitiv je
 - živý po predikátorech vyjadřujících rozhodnutí uskutečnit nějaký děj (*Rozhodl se (předsevzal si, usmyslil si, naplánoval si, měl v úmyslu...), že zůstane až do konce //zůstat až do konce*),
 - více nebo méně knižní je po predikátorech vyjadřujících slib, závazek (*Slíbil (zavázal se, přísahal...), že se za rok naučí anglicky //naučit se za rok anglicky*),
 - archaický je po predikátorech vyjadřujících domněnku: *Doufal jsem (domníval jsem se, předpokládal jsem...), že tam najdu nové přátele // najít tam nové přátele.*

Mluvnice současné češtiny (Panevová)

- Verzicht auf die Beschreibung der Funktionen von Infinitivkonstruktionen
- Schwerpunkt auf der Koreferenz bzw. „Kontrolle“
- die hier interessierenden Konstruktionen werden beschrieben als
slovesa s možností dvojí kontroly $ACT_G / ADDR_G = Sb_D$
- einige wenige Verben, nämlich *slíbit/slibovat*, *odepřít/odpírat*, *nabídnout/nabízet*, peripher auch *navrhnout/navrhovat*, bei allen sei sowohl Subjekt- wie Objektkontrolle möglich, mit Präferenzen bei einzelnen Verben
 - › Rodiče slíbili dětem vzít je do ZOO. ($ACT_G = Sb_D$)
 - › Pořadatelé slíbili vítězi dostat zlatou medaili. ($ADDR_G = Sb_D$)
 - › Rodiče odepřeli dětem dívat se večer na televizi. ($ADDR_G = Sb_D$)
 - › Rodiče odepřeli dětem jít s nimi do kina. ($ACT_G = Sb_D$)

Fazit

- Infinitivkonstruktionen mit Kommunikationsverben kommen im Tschechischen zwar vor, haben aber offenbar eine periphere Stellung
- der Schwerpunkt der Infinitivkonstruktionen liegt auf solchen mit Subjektkontrolle, ohne Beteiligung weiterer Aktanten
- bei der kleinen Gruppe von Sprechaktverben kommen offenbar Subjekt- und Objektkontrolle gleichermaßen vor

Eigene Analyse

- Auswahl eines Samples von Verben
- Überprüfung des Anteils von Infinitiven und von *že*-Sätzen
- semantische Analyse nach den drei Kriterien

Auswahl eines Samples

- Vorgehensweise von Rapp et al.
 - Gegenstand der Untersuchung sind 20 Verben, die einer syntakto-semantisch einheitlichen Gruppe angehören: sie haben ein fakultatives Dativobjekt und einen Akkusativobjektsatz, der wahlweise als *dass*-Satz oder als *zu*-Infinitiv mit struktureller Subjektkontrolle realisiert werden kann: *androhen, angeben, ankündigen, bekanntgeben, berichten, bestätigen, darlegen, eingestehen, enthüllen, erklären, erzählen, gestehen, klarmachen, mitteilen, schwören, verraten, versichern, versprechen, zusagen, zusichern*. Diese Verben wurden per Zufallsauswahl aus der elektronischen Version des Handbuchs deutscher Kommunikationsverben (2013ff) ausgewählt, die den obigen Kriterien entsprechen und die eine hinreichende Anzahl von Belegen aufweisen.
- analoges Vorgehen für das Tschechische möglich, da das Valenzwörterbuch Vallex vorliegt, das alle geforderte Kategorien enthält
- Entscheidung für das Korpus SYN2015 (120 Mio. Wörter, „ausgewogen“)
- im Prinzip zwei Möglichkeiten der Suche, nämlich
 - Untersuchung der Äquivalente der 20 deutschen Verben
 - eigene Suche nach demselben Verfahren

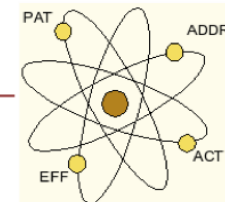
Vallex

VALLEX 2.5

Valency Lexicon of Czech Verbs

Markéta Lopatková, Zdeněk Žabokrtský, Václava Kettnerová

In cooperation with: Karolína Skwarska, Eduard Bejček, Klára Hrstková, Michaela Nová, Miroslav Tichý

[Home](#)

[Intro](#)

[VALLEX as a book](#)

[VALLEX as web pages](#)

[VALLEX as an XML file](#)

[Docs & Publications](#)

[License & Registration](#)

[Download](#)

[Disclaimer](#)

[Acknowledgements](#)

The Valency Lexicon of Czech Verbs, Version 2.5 (VALLEX 2.5), is a collection of linguistically annotated data and documentation, resulting from an attempt at formal description of valency frames of Czech verbs. VALLEX 2.5 has been developed at the [Institute of Formal and Applied Linguistics](#), Faculty of Mathematics and Physics, Charles University, Prague. VALLEX 2.5 is a successor of VALLEX 1.0, extended in both theoretical and quantitative aspects.

VALLEX 2.5 provides information on the valency structure (combinatorial potential) of verbs in their particular senses. VALLEX is closely related to the Prague Dependency Treebank project: both of them use Functional Generative Description (FGD), being developed by Petr Sgall and his collaborators since the 1960s, as the background theory.

In VALLEX 2.5, there are roughly 2,730 lexeme entries containing together around 6,460 lexical units ("senses"). Note that VALLEX 2.5 - according to FGD, but unlike traditional dictionaries and also unlike VALLEX 1.0 - treats a pair of perfective and imperfective aspectual counterparts as a single lexeme (if perfective and imperfective verbs would be counted separately, the size of VALLEX 2.5 would virtually grow to 4,250 verb entries). To ensure high quality of the data, all VALLEX entries have been created manually, using several previously existing lexicons as well as corpus evidence from the Czech National Corpus.

valency - the range of syntactic elements either required or specifically permitted by a verb or other lexical unit ...

Concise Oxford Dictionary of Linguistics

Ergebnis der Suche

- die Suche erwies sich als etwas mühseliger als vermutet, da man in Vallex nicht nach Indizes suchen kann
- letztlich bin ich so vorgegangen, dass ich alle als „communication verbs“ markierten Verben herausgesucht und nach ihrer Frequenz im Korpus sortiert habe, mit dem Ziel, die ersten zwanzig zu wählen, die mit Infinitiv und mit že vorkommen
- weitere Entscheidungen:
 - beide Aspekte „zusammengelegt“
 - Reflexiva zunächst ignoriert

Anfang der Frequenzliste

- říci 180576
- říkat 99346
- mluvit 48180
- zeptat 35240
- jednat 26822
- psát 26224
- představovat 25808
- tvrdit 20445
- číst 18775
- ptát 18191
- ukazovat 15511
- odpovídat 15260

Ausbeute letztlich minimal...

- Verben, die das Vallex als Kommunikationsverben mit dem Infinitiv als Möglichkeit nennt
 - › navrhnout/navrhovat 4.037
 - › přísahat / přísahávat 1.897
 - › přislíbit / (přislibovat) 685
 - › slíbit/ slibovat 5.400
- Kommunikationsverben, wo Vallex den Infinitiv nicht nennt
 - › odmítnout/odmítat 7.320
 - › hrozit/vyhrožovat 10.791 / 1.528
- weitere Verben, die Vallex nicht als Kommunikationsverben einordnet, die aber die gewünschten Eigenschaften haben
 - › nabídnout/nabízet „exchange verb“
 - › odpírat/odepírat, odepřít „exchange verb“

navrhnout / navrhovat ('vorschlagen')

VALLEX 2.5

alphabet

class

functors

forms

aspect

control

reflex.

recipr.

complexity

miscel.

home

help ?

navrhnout

- A (14)
- B (32)
- C (11)
- Č (10)
- D (129)
- E (8)
- F (10)
- G (1)
- H (51)
- CH (22)
- I (17)
- J (13)
- K (73)
- L (37)
- M (53)
- N (133)
- O (220)
- P (528)
- R (104)
- Ř (12)
- Š (225)
- Š (13)
- T (61)
- U (173)
- V (376)
- Z (392)
- Ž (11)

- absolvovat
- absorbovat
- adresovat
- akceptovat
- aktivovat
- aktivovat se
- aktualizovat
- analyzovat
- angažovat
- angažovat se
- apelovat
- aplikovat
- argumentovat
- asistovat

navrhovat^{impf}, navrhnout^{pf}

1 ≈ **impf: vytvářet návrh; předkládat návrh pf: vytvořit návrh; předložit návrh**

-frame: **ACT**₁^{obl} **ADDR**₃^{opt} **PAT**₄^{obl}_{4,inf,aby,at,zda,že,cont}

-example: **impf:** navrhují, abychom šli domů; navrhoval domy **pf:** Maruška navrhla vyrazit na výlet; tento palác navrhl architekt Novotný

-control: ACT, ADDR

-rfi: cor3: **impf:** Maruška si navrhuje všechny kostýmy sama **pf:** navrhl si celý domek sám

pass: **impf:** úpravy zákonů se navrhují přímo v Poslanecké sněmovně **pf:** navrhl se nový zákon

-rcp: ACT-ADDR: **impf:** navrhovali si různé plány na víkend **pf:** vzájemně si navrhl několik možností

-class: communication

2 ≈ **impf: prosazovat někoho do nějaké funkce pf: prosazovat někoho do nějaké funkce**

-frame: **ACT**₁^{obl} **PAT**₄^{obl} **EFF**_{na+4}

-example: **impf:** základní organizace navrhovala Benešovou na funkci předsedkyně výboru **pf:** poslanci navrhli Smolika do čela výboru

-rfi: cor4: **impf:** navrhoval se na funkci **pf:** navrhl se na funkci

pass: **impf:** navrhoval se nový kandidát na prezidenta **pf:** navrhl se nový kandidát na prezidenta

-rcp: ACT-PAT: **impf:** vzájemně se navrhovali na tu funkci **pf:** vzájemně se navrhli na tu funkci

přísahat / přísahovat ('schwören')

VALLEX 2.5

[alphabet](#)
[class](#)
[functors](#)
[forms](#)
[aspect](#)
[control](#)
[reflex.](#)
[recipr.](#)
[complexity](#)
[miscel.](#)
[home](#)
[help](#)

<p>přísahat</p> <ul style="list-style-type: none"> • A (14) • B (32) • C (11) • Č (10) • D (129) • E (8) • F (10) • G (1) • H (51) • CH (22) • I (17) • J (13) • K (73) • L (37) • M (53) • N (133) • O (220) • P (528) • R (104) • Ř (12) • S (225) • Š (13) • T (61) • U (173) • V (376) • Z (392) • Ž (11) 	<ul style="list-style-type: none"> • absolvovat • absorbovat • adresovat • akceptovat • aktivovat • aktivovat se • aktualizovat • analyzovat • angažovat • angažovat se • apelovat • aplikovat • argumentovat • asistovat 	<p>přísahat^{impf}, přísahávat^{iter}</p> <p>1 ≈ slibovat (často slavnostně); skládat přísahu</p> <p>-frame: ACT^{obl}₁ ADDR₃ PAT^{obl}_{4,inf,že} MANN^{typ}</p> <p>-example: přísahala mu, že se mu pomstí; chlapec přísahal dodělat úkol do neděle; přísahal, že mu bude věrně sloužit</p> <p>-control: ACT</p> <p>-rfi: cor3: přísahal si, že se mu pomstí pass: na vojně se přísahala věrnost vlasti</p> <p>-rcp: ACT-ADDR: vzájemně si přísahali věrnost</p> <p>-class: communication</p> <p>2 ≈ věřit; plně něčemu důvěřovat / být oddaný</p> <p>-frame: ACT^{obl}₁ PAT^{obl}_{na+4,že}</p> <p>-example: staří lidé přísahali na bylinky (SSJČ); přísahal na duchy</p> <p>-rfi: pass0: v 50. letech se přísahalo na Lenina</p> <p>-rcp: ACT-PAT: jeden na druhého přísahali</p> <p>-class: mental action</p>
--	---	---

slíbit / sľubovať ('versprechen')

VALLEX 2.5

alphabet

class

funcions

forms

aspect

control

reflex.

recipr.

complexity

miscel.

home

help ?

slibovat

- A (14)
- B (32)
- C (11)
- Č (10)
- D (129)
- E (8)
- F (10)
- G (1)
- H (51)
- CH (22)
- I (17)
- J (13)
- K (73)
- L (37)
- M (53)
- N (133)
- O (220)
- P (528)
- R (104)
- Ř (12)
- S (225)
- Š (13)
- T (61)
- U (173)
- V (376)
- Z (392)
- Ž (11)

- absolvovat
- absorbovat
- adresovat
- akceptovat
- aktivovat
- aktivovat se
- aktualizovat
- analyzovat
- angažovat
- angažovat se
- apelovat
- aplikovat
- argumentovat
- asistovat

slibovat^{impf}, slíbit^{pf}

1 ≈ **impf: dávat sľub pf: dát sľub**

-frame: **ACT**₁^{obl} **ADDR**₃^{obl} **PAT**₄^{obl}_{4,inf,zda,že,cont} **RCMP**^{typ}_{za+4}

- **impf:** sľubovali mu za to hodně peněz; sľuboval jim to (ale: jako odměnu.COMPL); zatím nesľubujeme, zda systém, bude fungovat; nemůžeme sľubovat, co **example:** nesplníme **pf:** sľibil synovi hračku za to, když bude hodný; sľibil mu přijít / že přijde; sľibil jim to (ale: jako odměnu.COMPL); Zatím nemůžeme sľubit, zda bude tato technologie pracovat. (ČNK); Asi bylo hloupě sľubit, co nesplním (ČNK)

-control: ACT, ADDR

-rfi: cor3: **impf:** sľuboval si, že to bylo naposledy **pf:** sľibil si, že se tam vrátí

pass: **impf:** sľubuje se za to hodně peněz **pf:** sľibila se mu odměna

-rcp: ACT-ADDR: **impf:** Petr a Marie si sebe sľubovali navzájem **pf:** Petr a Marie si sebe sľibili navzájem

-class: communication

2 ≈ jen **slibovat^{impf}**
být nadějný (idiom)

-frame: **ACT**₁^{obl} **PAT**₄^{obl}

-example: sľubuje to dobrý výdělek

přislíbit

VALLEX 2.5

alphabet

class

functors

forms

aspect

control

reflex.

recipr.

complexity

miscel.

home

help ?

přislíbit

- A (14)
- B (32)
- C (11)
- Č (10)
- D (129)
- E (8)
- F (10)
- G (1)
- H (51)
- CH (22)
- I (17)
- J (13)
- K (73)
- L (37)
- M (53)
- N (133)
- O (220)
- P (528)
- R (104)
- Ř (12)
- S (225)
- Š (13)
- T (61)
- U (173)
- V (376)
- Z (392)
- Ž (11)

- absolvovat
- absorbovat
- adresovat
- akceptovat
- aktivovat
- aktivovat se
- aktualizovat
- analyzovat
- angažovat
- angažovat se
- apelovat
- aplikovat
- argumentovat
- asistovat

přislíbit^{pf}

1 ≈ dát slib

-frame: **ACT**₁^{obl} **ADDR**₃^{opt} **PAT**₄^{obl},inf,že

-example: přislíbil mu, že tam přijde

-control: ACT, ADDR

-rfi: pass: dárky se jim přislíbily, nic však nakonec nedostali

-rcp: ACT-ADDR: přislíbili si věrnost

-class: communication

Ein kurzer Blick auf das Deutsche

- wo stehen im Deutschen die Verben *vorschlagen*, *versprechen*, *schwören*?
- oberes Ende der Skala:
 - › androhen 81% Infinitiv
 - › gestehen 74%
 - › zusagen 73%
 - › versprechen 71%
 - › ...
 - › schwören 61%

Frequenzen im Korpus

- Suche nach Verb + Infinitiv bzw. Verb + že-Nebensatz
- Suchausdrücke:
 - [lemma="navrhnout|navrhovat"] [tag="Vf.*"]
 - [lemma="navrhnout|navrhovat"] [tag="Z.*"] [lemma="že"]

Verb	Frequenz Infinitiv	Frequenz že-Satz	Prozent Infinitiv
navrhnout/navrhovat	581	448	56%
přísahat / přísahávat	8	780	1%
přislíbit / (přislibovat)	28	151	15%
slíbit / slibovat	336	3017	10%

Erste Befunde

- Kontrolle durch das Subjekt dominant, aber nicht obligatorisch (vgl. *navrhnout / navrhovat*)
- Bezug auf die Zukunft weit überwiegend (Ausnahme: *přísahat*)
- Modalität weit überwiegend

Bildung von Samples

- hier ich bin folgendermaßen vorgegangen
- Bestimmung aller Fälle mit Infinitiv und aller mit *že*
- Gesamtsample mit 50 Belegen, in denen beide Anteile prozentual vertreten sind
- konkret heißt das
 - › navrhnout/navrhovat 28:22
 - › přísahat / přísahávat 1:49
 - › příslibit/přislibovat 8:42
 - › slíbit / slibovat 5:45
 - ›

Untersuchung der Samples nach den drei Kriterien

	Subjekt	Prospektivität	Modalität
<i>navrhnout/navrhovat</i>	18? 90?	100	100
<i>přísahat / přísahávat</i>	60	44	44
<i>přislíbit/přislibovat</i>	84	100	100
<i>slíbit / slibovat</i>	68	98	98

Beobachtungen zur Temporalität

- bei *navrhnout*, *slibit* und *přislíbit* kommt ausschließlich Bezug auf die Zukunft vor – im *že*-Nebensatz steht bis auf ein einziges Beispiel Futur!
 - › *Cruddas slibuje*, že všechny schůzky jsou striktně důvěrné.
- bei *přísahat* kommen auch andere Tempora vor:
 - › Futur 44%
 - › Präteritum 30%
 - › Präsens 26%
- vgl. die Beispiele:
 - › *Přísahej*, že budeš bojovat se mnou.
 - › Občas někdo *přísahá*, že se na něj pak ženy dívaly déle a chovaly se přátelštěji.
 - › *Přísahám*, že na celém světě je jen pár míst, které mají moudro Devatera údolí.

Beobachtungen zur Subjektkontrolle

- bei *přislíbit* und *slíbit* überwiegt der Bezug auf das gleiche Subjekt eindeutig (42:8 bzw. 34:16). bei *přísáhat* weniger (30:20)
- Beispiele für unterschiedliche Subjekte
 - Jeden ze zaměstnanců, který krumpáčem hloubil rýhu pro hromosvod, *přislíbil*, že práce budou stejně v nejbližší době dokončeny.
 - Mnozí si od toho *slibovali*, že tak získáme dlouho hledanou odpověď na otázku : „ Co dělá člověka člověkem ? “
 - A *přísahal*, že jeho portrét Bertý bude viset v Umělecké galerii
- *navrhnout* ist ein Sonderfall!

Sonderfall *navrhnout*

- bei den Nebensätzen überwiegt die Subjektgleichheit (44:6), es kommen aber verschiedene Fälle vor,
 - Simon souhlasil, prý žádný problém, dokonce *navrhl*, že si půjde nejdřív zaplavat a potom do kina a nás nechá o samotě.
 - Vem si toho hajzla Enocha Powella, jak drží řeč ke svým toryovským přátelům v Monday Clubu, přičemž *navrhuje*, že by Afričané a Asiati měli dostat každý tisíc liber, aby se vrátili domů.
 - Ale každé ráno, když jsem *navrhla*, že půjdeme k Évi, alespoň do fotosběrny, řekla, ne, tou cestou už nepůjdu, ani k fotosběrně.
- beim Infinitiv überwiegt Vagheit
 - Imunitní výbor italského Senátu včera *navrhl* vyloučit expremiéra Silvia Berlusconiho z horní komory parlamentu.
 - V knize Hegemonie a kultura [...] *navrhl* chápat kulturu jako symbolický repertoár, z něhož si racionální aktéři vybírají vhodné prvky v souladu se svými zájmy.
 - wie ist das eigentlich im Deutschen?

Andere Faktoren

- die Beispiele im *slíbit*-Sample, die mit Infinitiv stehen, haben eine interessante Besonderheit:
 - Úřady si od něj především *slibují* zjistit, kolik lidí v zemi opravdu žije.
 - [...] řecký neokomunista Tsipras s konzervativcem Samarasem se shodují v tom, že *slibují* nepropustit jediného státního úředníka.
 - Černobílé stvoření se jménem Morris zahájilo velkou volební kampaň, ve které *slibuje* vyčistit město od krys – tak Mexičané nazývají zločince i zkorumpované politiky.
 - Soukromé společnosti z USA i Evropy soupeří o přízeň turistů, které *slibují* dopravit do kosmu
 - aber: „Jaderná fúze *slibuje* vyřešit energetický problém lidstva.“
- bei *přislíbit* seltener:
 - Takto se například zablokovala stavba dvou nových úseků dálnice D3 mezi Prahou a Českými Budějovicemi, které firma Skanska *přislíbila* postavit dokonce za 46, respektive 43 procent nákladů, s nimiž počítal projektový odhad.

Schlussfolgerungen

- die Grundidee ist vermutlich wirklich richtig, denn die Verben, bei denen eine Konkurrenz besteht, weisen hohe Ausprägungen der drei Faktoren auf
- eine quantitative Analyse ist wegen der Marginalisierung des Infinitivs im Tschechischen fast nicht möglich
- speziell für das Tschechische relevante Faktoren könnten sein:
 - Infinitiv zu Vermeidung der Häufung von Nebensätzen
 - Konkurrenz mit Objektsinfinitiv?
 - vgl. Pořadatelé *slíbili* vítězi dostat zlatou medaili.

Vielen Dank für Ihre Aufmerksamkeit

Prof. Dr. Tilman Berger
Slavisches Seminar
Wilhelmstraße 50
D-72074 Tübingen
tberger@uni-tuebingen.de